

АНАЛІТИЧНИЙ ДАЙДЖЕСТ

МІЖНАРОДНИЙ ІНСТИТУТ ОСВІТИ, КУЛЬТУРИ ТА ЗВ'ЯЗКІВ З ДІАСПОРОЮ

НЕЛЕГАЛЬНА МІГРАЦІЯ СЬОГОДНІ

Автор: Юрій Марусик
(мол. наук. співробітник)

12 вересня 2016 року Європол повідомив, що українські громадяни посіли сьоме місце в умовному рейтингу організаторів нелегальної міграції до ЄС.

За вісім місяців 2016 року кількість українців, яких підозрюють в контрабанді мігрантів (організації та перевезенні нелегалів) до ЄС, виросла у 2,5 рази (+156,9%). За ці місяці звинувачення висунули 149 громадянам України.

Найбільше звинувачень висунуто громадянам Туреччини – 423 особам. На другому місці – сирійці (364 особи), на третьому – румуни (216).

Попри зусилля, які здійснює влада країн ЄС та їхніх сусідів, контрабандисти продемонстрували постійну здатність адаптуватися до більш суворого прикордонного контролю і використовувати нові маршрути та способи дії, щоб уникнути уваги правоохоронних органів та відстоювати свій надприбутковий бізнес. В умовах, коли в світі спостерігається 66 локальних збройних конфліктів та воєн, нелегальна міграція може стати умовою виживання для частини населення різних країн. Водночас,

хоча в глобальному масштабі бідність скорочується, економічна скрута залишається ще однією вагомою причиною для нелегальної міграції.

Україна не перший рік залишається транзитною державою на шляху нелегальних мігрантів до більш розвинених країн Заходу. Серед затриманих в Україні нелегалів найбільше громадян Афганістану, Сирії, Молдови і Грузії та інших країн Азії. Для частини з них територія нашої держави є кінцевим пунктом, але більшість із них намагається потрапити до Західної Європи. Крім цього, укладені Україною угоди про реадмісію неоднозначно впливають на кількість нелегальних мігрантів. Нелегали, що прибули через територію нашої країни після затримання в ЄС, спрямовуються назад до України. Але внаслідок відсутності аналогічних угод з усіма країнами походження мігрантів значна їх частка залишається саме в Україні.

Нелегальний мігрант – іноземець або особа без громадянства, які перетнули державний кордон поза пунктами пропуску або в пунктах пропуску, але з уникненням прикордонного контролю, і невідкладно не звернулися із заявою про надання статусу біженця чи отримання притулку в Україні, а також іноземець або особа без громадянства, які законно прибули в Україну, але після закінчення визначеного їм терміну перебування втратили підстави для подальшого перебування та ухиляються від виїзду з України.

ЗУ Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства

Українців, які беруть участь в контрабанді мігрантів, регулярно затримують ще на території України, у процесі перевезення

КОРИСНІ ЛІНКИ:

EPMT 1 YEAR. Special Edition (Europol Public Information) https://www.europol.europa.eu/sites/default/files/documents/epmt_1year_especial_edition2016.pdf

Overall Number of U.S. Unauthorized Immigrants Holds Steady Since 2009 (Pew Research Center) <http://www.pewhispanic.org/2016/09/20/overall-number-of-u-s-unauthorized-immigrants-holds-steady-since-2009/>

Borders and Walls: Do Barriers Deter Unauthorized Migration? (Migration Policy Institute) <http://www.migrationpolicy.org/article/borders-and-walls-do-barriers-deter-unauthorized-migration>

нелегалів через український кордон, а іноді й значно далі від Батьківщини.

Особливість нелегальної міграції полягає в тому, що неможливо сказати, скільки нелегалів прибуло в певну країну. Тому можна оперувати лише непрямими даними, пов'язаними із викритими випадками. Згідно з інформацією Frontex, чисельність затриманих на кордонах ЄС українців збільшувалась останні три роки з 12 472 в 2013 р. до 16 744 в 2014 р. та 17 096 в 2015 р. Крім цього, зросла кількість наших громадян, видворених з території країн ЄС, з 7 763 в 2013 р. до 9 582 в 2014 р. та 15 010 в 2015 р.

Українська статистика теж свідчить про зростання обсягів нелегальної міграції. Загальна кількість затриманих органами охорони кордону нелегальних мігрантів у 2015 році зросла на 30% (2014 рік - 2 723, 2015 рік - 3 536), зокрема, кількість затриманих за незаконне перетинання державного кордону збільшилася майже вдвічі (2014 рік - 960, 2015 рік - 1 804). Також за минулий рік в 1,5 рази зросла кількість відмов у в'їзді в Україну потенційним нелегальним мігрантам. Водночас дослідження, проведене в 2015 році, свідчить, що українці стали більш

сприйнятливими до таких ризикованих дій.

Нелегальна міграція зачіпає різні країни і стає серйозною проблемою та перепоною для стабільності суспільства. Саме вона найчастіше стає центральною ціллю в ході критики міграційної політики, джерелом страху населення. Нелегальну міграцію використовують у своїй риторичі та політичній практиці не лише умовні праві популісти (Д. Трамп) чи помірквані праві (Н. Саркозі) - борючись із цими групами, а й поміркваніші політики, пропонуючи (Х. Клінтон) або надаючи (А. Меркель) допомогу тим, хто всупереч закону потрапив до країни призначення.

Попри залучення до широкого транзитного коридору, Україна ще не відчула на собі такого тиску нелегальної міграції, як країни ЄС та США, тому державні структури без особливого розголосу працюють над нею, не сформувавши цілісної політики в цій сфері. Найвпливовіші політичні партії здебільшого не звертають увагу на цю проблему. Водночас українські праві партії, вбачаючи в європейських колегах зразок для наслідування, уже почали працювати над створенням негативного образу не лише для нелегальних

мігрантів, а й для будь-яких мігрантів, що приїжджають до України, та пропонують «запровадити суворіші анти-імміграційні заходи», зокрема на законодавчому рівні. Також, окремі праворадикальні організації мають багаторічну практику самостійної не санкціонованої державою боротьби із нелегальними мігрантами.

Оскільки співробітництво у сфері міграції та управління кордонами стало об'єктом пильної уваги ЄС у процесі впровадження Угоди про асоціацію та візової лібералізації, українська влада отримала ще один стимул для роботи в цьому напрямі.

В країнах, де нелегали вже становлять занадто помітну частку населення і створюють значні проблеми для громадян та держави, стає непросто формувати міграційну політику, балансуючи між гуманністю та страхами, що поширюються в суспільстві, внаслідок ризику електоральних втрат. Тому Україні треба використовувати час, поки нелегальна міграція не стала критично важливою проблемою, формувати власну позицію та механізми її регулювання з урахуванням позитивного та негативного досвіду сусідів.

Аналітичний дайджест містить короткий огляд аналітичних записок, експертних оцінок, оприлюднених у ЗМІ, наукових публікацій та інших інформаційних джерел щодо проблем міграції